

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIA A TREIA

CAUZA DAN c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 8999/07)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

5 iulie 2011

*Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al
Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.*

În cauza Dan c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (SECȚIA a Treia), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Josep Casadevall, *Președinte*,

Corneliu Bîrsan,

Alvina Gyulumyan,

Ján Šikuta,

Luis López Guerra,

Nona Tsotsoria,

Mihai Poalelungi, *judcători*,

și Santiago Quesada, *Grefier al SECȚIEI*,

Deliberând la 14 iunie 2011 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 8999/07) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Republicii Moldova, dl Mihail Dan („reclamantul”), la 18 decembrie 2006.

1. Reclamantul a fost reprezentat de către dl G. Ulianovschi, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Grosu

2. Reclamantul a pretins, în special, că procedurile penale împotriva sa nu au fost echitabile, în sensul articolului 6 § 1 al Convenției.

3. La 7 decembrie 2009, Curtea a decis să comunice Guvernului cererea. De asemenea, s-a decis ca fondul cererii să fie examinat concomitent cu admisibilitatea acesteia (articolul 29 § 1 al Convenției).

ÎN FAPT**I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI**

5. Reclamantul s-a născut în anul 1947 și locuiește în Bender. La momentul evenimentelor, reclamantul era directorul unui liceu din Chișinău.

A. Contextul cauzei

4. Potrivit constatărilor instanțelor judecătorești naționale, la o dată nespecificată, reclamantul a fost contactat de către C., care a solicitat ca un elev să fie transferat la liceul, la care reclamantul era director. Deoarece reclamantul a solicitat o mită în schimbul transferului elevului, C. a contactat poliția și, la 14 ianuarie 2004, a fost organizată o operațiune sub acoperire. În acest scop, C. a fost instruit ca să se întâlnească cu reclamantul și să-i transmită banii marcați cu un praf special.

5. C. l-a contactat pe reclamant și ei au convenit să se întâlnească în parcul central din Chișinău. Scena a fost urmărită și filmată în ascuns de mai mulți ofițeri de poliție. Cu toate acestea, mai târziu poliția a susținut că, din motive tehnice, transmiterea propriu-zisă a banilor marcați ca mită nu a fost filmată. Evenimentele care au avut loc în timpul întâlnirii reclamantului cu C. au reprezentat subiectul litigiului din cadrul procesului penal.

6. Potrivit poliției, atunci când s-au întâlnit, reclamantul și C. nu și-au strâns mâinile și au șezut pe o bancă pentru câteva minute. C. a dat reclamantului banii marcați ca mită, punându-i într-un dosar care aparținea reclamantului. Când a fost reținut, reclamantul a scăpat dosarul și tot conținutul acestuia, inclusiv banii, s-a împrăștiat pe jos. Mai târziu s-a descoperit, că reclamantul avea pe degetele sale urme ale prafului de la bani.

9. Potrivit reclamantului, el a fost contactat de către C. atunci când mergea la Ministerul Educației și a fost de acord să se întâlnească cu acesta la scurt timp după aceasta într-un parc, în imediata apropiere de Minister. Atunci când s-au întâlnit, el a strâns mâna lui C., și, după o scurtă discuție, a sugerat ca ei să se așeze pe o bancă, pentru a putea scrie. El a pus dosarul său între el și C. și a scris pe o foaie de hârtie o listă de documente necesare pentru transferarea elevului. Reclamantul, căruia îi lipsește un ochi, nu l-a văzut pe C. punând bani în dosarul său. Când a fost reținut, dosarul a căzut jos. Banii marcați ca mită au fost adunați de jos de către un ofițer de poliție, care, mai târziu, i-a dat un pix reclamantului pentru a semna procesul-verbal de reținere. Urmele prafului au apărut pe mâinile reclamantului fie ca urmare a strângerii mâinii lui C. sau de la pixul cu care el a semnat procesul-verbal. Reclamantul a pretins că această provocare i-a fost aranjată de către poliție.

7. Potrivit reclamantului, în timpul reținerii sale, ofițerii de poliție au folosit violență nejustificată, și ca urmare a acestui fapt, i-au cauzat dureri la încheieturile mâinilor. În perioada între anii 2004 și 2005, Ministerul Afacerilor Interne a emis mai multe comunicate de presă în care s-a declarat, *inter alia*, că reclamantul a luat mită de la un părinte. Câteva ediții periodice, inclusiv postul național de televiziune, au preluat știrea. Se pare că reclamantul nu a inițiat careva acțiuni împotriva instituțiilor mass-media sau a Ministerului Afacerilor Interne.

B. Achitarea reclamantului

8. În cadrul examinării dosarului, Judecătoria Buiucani a audiat reclamantul, șapte martori ai acușării și un expert medico-legal. De asemenea, instanța judecătorească a vizualizat înregistrarea video a operațiunii sub acoperire și a examinat și alte probe, cum ar fi plângerea lui C. la poliție, înregistrarea video a marcării banilor cu praf special, un raport de expertiză prin care s-a constatat că, după reținerea sa, reclamantul avea urme de praf special pe degetele sale, precum și un proces-verbal privind percheziția oficiului și locuinței reclamantului.

12. Instanța judecătorească a examinat mărturia lui C. și a considerat drept inconsistentă partea ce ține de faptul că reclamantul a cerut o mită de la el. Instanța a menționat, de asemenea, că C. și cei patru martori ai acușării, toți dintre care erau ofițeri de poliție, au descris în mod diferit momentul întâlnirii reclamantului cu C., în special, modul în care au fost transferați banii marcați ca mită. În această privință, instanța judecătorească a observat că potrivit celor trei martori, banii au fost introduși de către C. în dosarul reclamantului, care a fost pus pe bancă între cei doi bărbați, în timp ce, potrivit unui alt martor, C. a înmănat banii direct reclamantului. Unul din martori, care se afla direct în fața lui C. și a reclamantului în timpul operațiunii sub acoperire, nu a văzut deloc momentul transmiterii banilor. De asemenea, instanța judecătorească a constatat contradicții în declarațiile privind strângerea de mâini de către reclamant și C. Instanța a mai notat că înregistrarea video a operațiunii sub acoperire nu ar fi fost utilă, deoarece, din motive necunoscute, filmarea a fost întreruptă exact în timpul întâlnirii reclamantului cu C.

9. Bazându-se pe motivele de mai sus, prin sentința sa din 24 ianuarie 2006, Judecătoria Buiucani l-a achitat pe reclamant. Aceasta a conchis că urmărirea penală nu a reușit să furnizeze dovezi fiabile în sprijinul afirmației că reclamantul a solicitat bani de la C. și că reclamantul era conștient de faptul că C. a pus banii în dosarul său. În ceea ce privește prezența urmelor de praf special pe degetele reclamantului, instanța judecătorească a decis că nu putea fi contestat faptul că urmele au apărut ca urmare a strângerii de mână cu C., a ridicării banilor de jos după reținere sau a utilizării pixului ce i-a fost dat de către poliție pentru a semna procesul-verbal de reținere. Atunci când a ajuns la această concluzie, instanța judecătorească s-a bazat pe raportul de expertiză prin care se declara că praful special ar fi putut fi transmis în oricare din modurile indicate mai sus.

10. Procuratura a înaintat apel împotriva acestei sentințe.

C. Condamnarea reclamantului

11. La 23 martie 2006, Curtea de Apel Chișinău a organizat o ședință la care au fost prezenți reclamantul, reprezentantul acestuia și procurorul.

Instanța a admis apelul depus de către procuror și a inversat sentința primei instanțe. Curtea de Apel însă nu a audiat din nou martorii, ci doar a dat o evaluare diferită mărturiilor acestora date în instanța de fond. Curtea de Apel a constatat că toate declarațiile martorilor sunt precise și nu a găsit careva contradicții majore între acestea.

12. Reclamantul a fost găsit vinovat de acuzațiile aduse și a fost condamnat la o amendă penală de 60,000 lei moldovenești (MDL) (aproximativ 3,350 euro (EUR)) și la cinci ani privațiune de libertate cu suspendare pentru doi ani. De asemenea, reclamantului i s-a interzis să ocupe orice post administrativ pentru o perioadă de trei ani.

13. Reclamantul a depus un recurs împotriva acestei sentințe, susținând că mărturiile care au stat la baza condamnării sale nu au fost credibile. În special, el a susținut că C., care a organizat operațiunea sub acoperire, era cercetat penal de către poliție în două cazuri separate. De asemenea, el a susținut că toți martorii acuzării au fost ofițerii de poliție. Unul din acești martori nu putea în mod obiectiv să vadă ceea ce s-a întâmplat de la distanța la care el se afla, deoarece el avea probleme grave cu vederea. Reclamantul a mai susținut că poliția a șters o parte din înregistrarea video a operațiunii sub acoperire, deoarece aceasta nu a fost favorabilă pentru urmărirea penală și a susținut că el a fost victima unei capcane.

14. La 21 iunie 2006, Curtea Supremă de Justiție a examinat recursul reclamantului în absența părților și l-a declarat inadmisibil.

15. De asemenea, reclamantul a depus un recurs în anulare la Plenul Curții Supreme de Justiție, în care a susținut violarea articolului 6 al Convenției. Totuși, la 19 februarie 2007, Plenul Curții Supreme de Justiție a respins recursul reclamantului.

II. DREPTUL ȘI PRACTICA INTERNE RELEVANTE

16. Hotărârea explicativă a Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 22 din 12 decembrie 2005, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

“Având în vedere prevederile articolului 6 al Convenției Europene a Drepturilor Omului, după pronunțarea unei sentințe de achitare de către prima instanță, instanța de apel nu poate decide asupra condamnării pentru prima dată fără a audia inculpatul și fără administrarea directă a probelor.”

17. Articolul 441 al Codului de procedură penală prevede că instanța care examinează un recurs este obligată ca, în afara temeiurilor invocate în recurs, să examineze de asemenea întreaga cauză sub toate aspectele, dar fără a agrava situația părții în favoarea căreia s-a declarat recurs.

ÎN DREPT

I. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

18. Reclamantul a pretins că procedurile penale împotriva acestuia nu au fost echitabile, deoarece atunci când a casat sentința de achitare a acestuia, Curtea de Apel nu a audiat martorii, în baza declarațiilor cărora reclamantul a fost găsit vinovat. De asemenea, reclamantul a susținut că Curtea de Apel și Curtea Supremă de Justiție nu au oferit vreun temei pentru a respinge unele declarații importante ale acestuia privind pretinsa capcană organizată de către poliție și faptul că martorul principal al acuzației, C., a fost cercetat în două cauze. De asemenea, reclamantul s-a plâns că el nu a fost citat în cadrul procedurilor în fața Curții Supreme de Justiție. În sfârșit, reclamantul s-a plâns că el nu a fost informat prompt despre caracterul acuzațiilor aduse împotriva lui și că el nu a beneficiat de timp și facilități adecvate pentru a-și pregăti apărarea. Articolul 6 § 1 al Convenției, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil ... de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî ... asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptată împotriva sa. ...”

A. Admisibilitatea

19. Guvernul a declarat că nu intenționează să înainteze careva obiecții privind admisibilitatea pretenției. Cu toate acestea, Guvernul a susținut în observațiile sale privind fondul cauzei, că reclamantul nu a menționat în mod expres articolul 6 § 1 al Convenției în recursul său și că acesta a invocat această prevedere pentru prima dată în recursul său în anulare. De asemenea, Guvernul a declarat că reclamantul ar fi putut să conteste legalitatea modului în care au fost obținute probele la etapa de investigare, însă el nu a făcut aceasta.

20. Reclamantul nu a fost de acord cu Guvernul și a declarat că el a utilizat toate căile de recurs disponibile.

21. În ciuda poziției Guvernului, Curtea va trata declarațiile de mai sus ale Guvernului drept o obiecție de admisibilitate și anume, drept o obiecție de neepuizare a căilor interne de recurs. Curtea reiterează că pentru a epuiza căile interne de recurs, reclamantul trebuie să abordeze pretenția, care este formulată în temeiul Convenției, în cadrul procedurilor naționale. Pretenția nu trebuie să fie formulată expres în temeiul Convenției, însă autoritățile naționale trebuie să dispună de posibilitatea de a preveni sau a remedia violarea pretinsă (*Gasus Dossier- und Fördertechnik GmbH v. the Netherlands*, 23 februarie 1995, § 48, Series A nr. 306-B).

22. Curtea notează că reclamantul nu s-a plâns în mod expres în fața Curții Supreme de Justiție de omisiunea Curții de Apel de a audia din nou martorii. Curtea notează că, atunci când a examinat recursul reclamantului, Curtea Supremă de Justiție a avut o obligație în temeiul articolului 441 al

Codului de procedură penală (a se vedea paragraful 17 de mai sus) să examineze, din oficiu, toate aspectele legate de caz, și nu numai chestiunile ridicate de către reclamant. În asemenea circumstanțe, nu se poate spune că Curții Supreme nu i-a fost oferită șansa de a remedia violarea pretinsă. Prin urmare, obiecția Guvernului trebuie respinsă. În orice caz, având în vedere că Curtea Supremă de Justiție nu a examinat recursul reclamantului, chestiunile ridicate cu privire la procedurile în fața Curții de Apel rămân deschise.

23. Curtea notează că această pretenție nu este vădit nefondată, în sensul articolului 35 § 3 al Convenției. În continuare, ea notează că aceasta nu este inadmisibilă sub nici un alt temei. Prin urmare, aceasta trebuie declarată admisibilă.

B. Fondul

24. Reclamantul susține că procedurile în fața Curții de Apel nu erau echitabile, deoarece această instanță l-a condamnat pentru prima dată fără a audia martorii acuzării.

25. Guvernul nu a fost de acord și a pretins că procedurile au fost publice și echitabile, că reclamantul a fost reprezentat și a avut posibilitatea să invite martorii apărării. Acesta a afirmat că toate garanțiile oferite de articolul 6 al Convenției au fost respectate de către instanțele judecătorești naționale în această cauză.

26. Curtea reiterează că modul de aplicare a articolului 6 al Convenției în procedurile în fața instanțelor de apel depinde de caracteristicile specifice ale procedurii în cauză; trebuie să se țină cont de totalitatea procedurilor în ordinea de drept internă și de rolul instanței de apel (a se vedea *Botten v. Norway*, 19 februarie 1996, § 39, *Reports* 1996-I). Atunci când unei instanțe ierarhic superioare i se cere să examineze o cauză atât în fapt, cât și în drept, și să facă o apreciere deplină a chestiunii vinovăției sau nevinovăției reclamantului, ea nu poate, în baza principiului unui proces echitabil, să determine, în mod corespunzător, acele chestiuni fără o apreciere directă a probelor (a se vedea *Popovici v. Moldova*, nr. 289/04 și 41194/04, § 68, 27 noiembrie 2007; *Constantinescu v. România*, nr. 28871/95, § 55, și *Marcos Barrios v Spania*, nr. 17122/07, § 32, 21 septembrie 2010).

27. Întorcându-ne la faptele acestei cauze, Curtea notează că principalele probe împotriva reclamantului au fost declarațiile martorilor, potrivit cărora el a solicitat și a primit mită într-un parc. Restul probelor au fost indirecte, și nu ar putea, de sine stătător, să conducă la condamnarea reclamantului (a se vedea paragrafele 9 și 11 de mai sus). Prin urmare, declarațiile martorilor și ponderea acestora au fost de o importanță majoră în judecarea cauzei.

28. Prima instanță l-a achitat pe reclamant, deoarece nu a avut încredere în martorii, după ce i-a audiat în persoană. La re-examinarea cauzei, Curtea

de Apel nu a fost de acord cu prima instanță în ceea ce privește credibilitatea declarațiilor martorilor și l-a condamnat pe reclamant. În acest sens, Curtea de Apel nu a audiat din nou martorii, ci doar s-a bazat pe declarațiile lor, după cum acestea erau fixate în dosar.

29. Având în vedere interesul reclamantului, Curtea nu a fost convinsă de faptul că chestiunile care urmau să fie stabilite de către Curtea de Apel la condamnarea reclamantului - și, în acest sens, anularea achitării acestuia de către prima instanță ar putea, ca o chestiune a unui proces echitabil, fi examinate în mod corespunzător, fără o apreciere directă a probelor furnizate de către martorii acuzării. Curtea consideră că cei care au responsabilitatea de a decide asupra vinovăției sau nevinovăției unui inculpat ar fi trebuit, în principiu, să poată audia martorii în persoană și aprecia credibilitatea acestora. Evaluarea corectitudinii unui martor este o sarcină complexă, care, de obicei, nu poate fi realizată printr-o simplă citire a declarațiilor acestuia.

Desigur, există cazuri când este imposibil de a audia un martor în persoană la proces, deoarece, spre exemplu, el sau ea a murit, sau în scopul de a proteja dreptul martorului de a nu se auto-incrimina (a se vedea *Craxi v. Italy* (nr. 1), nr. 34896/97, § 86, 5 decembrie 2002). Totuși, aparent, aceste situații nu au fost prezente în această cauză.

30. În lumina celor de mai sus, Curtea consideră că a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției. În aceste circumstanțe, Curtea nu consideră necesar de a examina, suplimentar, faptul dacă alte aspecte ale procedurilor au fost conforme acestei prevederi.

31. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

II. ALTE VIOLĂRI PRETINSE ALE CONVENȚIEI

32. De asemenea, reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 3 al Convenției, că poliția a folosit forța excesivă împotriva lui în timpul reținerii, și, în temeiul articolului 6 § 2 al Convenției, că dreptul său la prezumția nevinovăției a fost încălcat. Cu toate acestea, se observă că reclamantul nu a folosit nici o cale de atac disponibilă în baza legislației naționale. În special, acesta nu a încercat să inițieze o acțiune împotriva ofițerilor de poliție, care l-ar fi maltratată, și împotriva Ministerului Afacerilor Interne, care se presupune că a încălcat dreptul său la prezumția nevinovăției. Având în vedere cele de mai sus, aceste pretenții urmează a fi declarate inadmisibile, în temeiul articolului 35 § § 1 și 4, ca urmare a omisiunii de a epuiza căile interne de recurs.

III. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

37. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înalțelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciul material

38. Reclamantul a pretins 6,121 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu material. Această sumă include amenda penală care a fost plătită de către acesta și salariul net pe care el nu l-a primit, din cauza condamnării sale ilegale.

33. Guvernul nu a fost de acord cu reclamantul și a declarat că, în opinia acestuia, reclamantul nu avea dreptul la nici o compensație.

34. Curtea nu vede o careva legătură causală între violarea constatată și prejudiciul material pretins. În special, aceasta nu poate specula asupra rezultatului procedurilor, în cazul în care cauza reclamantului ar fi fost examinată în întregime în conformitate cu cerințele articolului 6 al Convenției. Prin urmare, Curtea respinge această pretenție.

B. Prejudiciul moral

35. Reclamantul a pretins EUR 20,000 cu titlu de prejudiciu moral, care rezultă din suferință și umilință care i-a fost cauzată prin condamnarea sa ilegală pentru o infracțiune pe care el nu a comis-o.

36. Guvernul nu a fost de acord și a cerut Curții să respingă această pretenție ca nefondată.

37. Curtea consideră că reclamantului trebuia să-i fi fost cauzat un anumit stres și frustrare ca urmare a încălcării dreptului său la un proces echitabil. Hotărând în mod echitabil, Curtea acordă reclamantului EUR 2,000 cu titlu de prejudiciu moral.

C. Costuri și cheltuieli

44. Reclamantul a mai pretins EUR 3,799 cu titlu de costuri și cheltuieli angajate în fața instanțelor judecătorești naționale și în fața Curții. El a prezentat o listă detaliată.

38. Guvernul nu a fost de acord cu această sumă și a susținut că aceasta era excesivă și neîntemeiată.

39. Conform jurisprudenței Curții, un reclamant are dreptul la rambursarea costurilor și cheltuielilor doar dacă s-a dovedit faptul că ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime. În această cauză, având în vedere documentele de care dispune și criteriile de mai sus, Curtea consideră rezonabil să acorde reclamantului suma de EUR 3,000 cu titlu de costuri și cheltuieli.

D. Dobânda de întârziere

47. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcție de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea privind articolul 6 § 1 al Convenției admisibilă și restul cererii inadmisibil;
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției;
3. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 2,000 (două mii euro) cu titlu de prejudiciu moral, plus orice taxă care poate fi percepută, și EUR 3,000 (trei mii euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, care să fie convertite în lei moldovenești conform ratei aplicabile la data executării hotărârii;
 - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
4. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 5 iulie 2011, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Santiago Quesada
Grefier

Josep Casadevall
Președinte